

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 50
Godina XXV
Novembar, 2020.
[str. 167-170]

© Monos 2020

Sead Husić: *Iz savremenih književnosti: Apriorna čitanja**JU Specijalna biblioteka "Behram-beg", Tuzla, 2020.*

Knjiga *Iz savremenih književnosti: Apriorna čitanja* peta je objavljena knjiga Seada Husića, knjiga kojom nam kazuje da on nije samo književnik, nego i književni kritičar, odnosno vrsni književni znalac ispostaviti će se, on je neko ko prati savremene tokove ne samo u bosanskohercegovačkoj, nego i u svjetskoj literaturi. Knjiga sadrži 35 tekstova i podijeljena je u tri cjeline, odnosno sabire tekstove o proznim, poetskim i esejističkim djelima. Autor u uvodu naglašava da nije imao pretenziju dati pregled savremena bosanskohercegovačke književnosti, niti posebno valorizirati jedan njen segment (ni bošnjački, ni hrvatski, ni srpski), njegova je namjera bila dati mnogo širu sliku, uključujući i književnost regiona kao i neke relativno nepoznate književnosti na ovom području. Najveći broj tekstova jeste o savremenoj bosanskohercegovačkoj književnosti, ali tu su i tekstovi o djelima i autorima iz drugih regionalnih, ali i svjetskih književnosti (kineska, japanska, danska, abhaška). Na taj način Husić upoznaje čitatelja i sa (na ovom području) manje poznatim, a značajnim književnicima.

Autore zastupljene u knjizi ne povezuje geografski prostor, ni jezik, ni stil, sudbina ponekad (kada je riječ o ratnoj književnosti), zajedničko u ovoj knjizi jeste to što Husić smatra da je to dobra i značajna literatura, koju izdvaja, istražuje, posvećuje joj pažnju, te o njoj piše. Sintagmu u podnaslovu *apriorna čitanja* objašnjava kao ono što tekst proizvodi, a ne ono što mi umišljamo da proizvodi. Sead Husić ne donosi konačne sudove o knjigama, on promišlja i piše o autorima i knjigama koje su na njega ostavile najsnažniji dojam, te kroz njih nastoji ponuditi jedno od mogućih čitanja. On piše o građi, odnosno književnosti koju izvrsno poznaje i koristi se kako svojom pjesničkom intuicijom pri pronicanju u pojedine književne opuse, ali isto tako i književno-kritičkim i književno-teorijskim iskustvom kojim je do kraja ovladao. O iznesenim Husićevim sudovima i zapažanjima u ovoj knjizi, čitatelj se samo može složiti ili ne, ali njegove postavke ne može osporiti, jer one prikazuju odnos između napisanog i doživljenog. On nam, prije svega, govori o vlastitoj percepciji pročitanoj i nastoji prenijeti doživljaj teksta



da li on bio napisan u formi priče, pjesme ili eseja. Autor ove knjige to ne radi samo kao “obični” čitatelj kojem se knjiga dopada ili ne dopada, on čita, odnosno istražuje na teorijskoj razini. Husić knjigom *Iz savremenih književnosti* donosi, s jedne strane, vlastiti sud o književnosti, dok, s druge strane, govori o sudbini i ulozi čitatelja u književnokritičkom i književnoteorijskom diskursu.

Pojam književnosti sa dolaskom postmodernizma (ali i drugih *izama*) izgubio je na samorazumljivosti i potrebno ga je uvijek iznova definirati ili bi možda najbolje bilo izbjeći svaku klasičnu definiciju. Sead Husić ne daje definicije književnosti, on zna da je to težak i nezahvalan posao, on, zapravo, kroz mnogobrojna, višeslojna tumačenja teksta govori o značaju književnosti i čitanja, te je ova knjiga, zapravo, knjiga o čitanju kao otvorenom procesu koji nikada neće biti dovršen.

Možda je suvišno, ali ipak je potrebno iznova naglasiti da je svrha književnosti čitanje. Na koji god način da definiramo književnost, nje nema bez čitanja. Ona bez čitanja ostaje samo prazni prostor, tek slovo na papiru. Ovdje mislimo na obje vrste čitatelja, i na onoga koji čita isključivo zbog vlastitog užitka, ali i na čitatelja erudit, koji traga za dubinskim značenjima teksta. U knjizi *Iz savremenih književnosti* ponekad je tekst postavljen u odnos prema izvanknjiževnim normama i vrijednostima čijim posredovanjem čitatelj Husić pridaje smisao svom doživljaju teksta, na taj način opstojnost književnosti ovisi o djelatnosti čitanja.

Prvi tekst u knjizi *Iz savremenih književnosti* naslovljen je *Poetika opkoljenog grada*, tekst o knjizi Alije Dubočanina. Ovim tekstom, postavljenim s početka kao da se otvara govor o temi koja već više od dvadeset godina zaokupljuje pažnju bh. književnika, a to je rat i način na koji se književnici sa njim suočavaju. Da je ova tema još uvijek aktuelna i da je nijedna druga veća i značajnija nije potisnula u drugi plan, svjedoči i Husić, koji jedan značajan dio knjige posvećuje poetici opkoljenog grada i čovjeka. O ovoj temi govori se u velikom broju književnih djela (Hemon, Smajlović, Topalović, Berbić, Hajderović, Nikolaidis). Zajednička karakteristika navedenih djela jeste u činjenici da je rat mizanscenski prisutan, dok je udes čovjeka, pojedinca u prvom planu. Radnje iz skoro svakog posmatranog proznog ostvarenja smještene su u postratno i tranzicijsko vrijeme, dok se u nekima direktno govori o gubljenju identiteta i nemogućnosti pripadnosti negdje drugdje mimo kulturnog koda BiH (Hemon, Topalović). I ne samo o romanima, Husić npr. piše niz tekstova posmatrajući preobrazbu unutar pjesničkog opusa jednog od najznačajnijih pjesnika južnoslavenskog govornog područja, a to je Mile Stojić, te zaključuje da je sasvim “evidentno da Stojić svoju poetiku mijenja iz korijena nakon rasula čitavog jednog poretka”, jer je sasvim

jasno da se ne može pjevati isto prije i poslije rata. Nesagledive su posljedice na čovjeka, književnika, umjetnika uopće nakon ratnih dešavanja 90-ih. Husić naglašava da je “pisati o ratu u periodu kada rat zvanično jeste, ali suštinski nije završio, jeste pisanje o sukobima koji još uvijek traju i traže svoj ‘glas’ u javnom prostoru, legitimirajući tako svoj ratni identitet i ono za što su se ‘borili’”. (Husić: 77) Izići će autor iz okvira bh. književnosti i dati svjedočanstvo i drugih književnika poput Duara Nachebia koji kroz roman *Obala noći* govori o gruzijsko-abhaškom ratu (1992-1993.), i pokazati da se autori historije i njenog tereta ne mogu osloboditi. Ali ovim djelima pokazuje se u kojoj mjeri se književnost izdiže iznad prostora u kojem se rat odvija, ona je *s druge strane stvarnosti*. Naravno da u fokusu Seada Husića nisu samo ratne teme, on govori i o romanima koji za svoju osnovu imaju historijski diskurs. Takav je re-

cimo roman Slavka Kovilovskog *Marko Kraljević* ili roman *Katarina kraljica bosanska* Ibrahima Kajana, djela u kojima književnost ima premoć nad historijom.

Iz savremenih književnosti: Apriorna čitanja jeste knjiga koja je zasnovana na širokom poznavanju relevantne književno-teorijske literature, tako da ovdje nailazimo na psihoanalitička, kulturološka, feministička čitanja književnih tekstova, a Husić umnogome koristi iskustva strukturalizma, hermeneutike i postmodernog konteksta. Ova knjiga je značajna za čitanja i daljnja istraživanja savremene kako bh., tako i književnosti regiona, kao i praćenje svjetske književne scene. Ona nam je otvorila vrata u jedan novi svijet književno-kritičke misli, a sasvim sigurno da će ova knjiga umnogome koristiti studentima književnosti, ali i svima nama koji želimo da proširimo svoje vidike.

dr. sc. Melida Travančić

